

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»., 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Дата оновлення: 04.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

3. Гапчич В. О. Дієві механізми протидії корупції в Україні. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, м. Львів, 7 квітня 2017 р. Львів, 2017. 228 с.

4. Костенко О. М. Як боротися з корупцією. *Віче*. 2008. № 18. URL: <http://www.viche.info/journal/1105/>.

5. Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування: Методичні рекомендації Міністерства юстиції України від 16.10.2013 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13>

6. Костенко О. М. Культура і закон у протидії злу. Київ: Атіка, 2008. 352 с.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, корупція, антикорупційні механізми, аспекти прояву корупції, антикорупційна система.

Key words: public management and administration, corruption, anti-corruption mechanisms, manifestations of corruption, anti-corruption system.

Лисик Максим Анатолійович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доктор філософії в галузі права (PhD)

DOI:

ПРАВОЗАКОННІСТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРОКУРОРІВ ЗА НЕПІДТВЕРДЖЕННЯ ІНВАЛІДНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Починаючи з осені 2024 року в Україні розгорнулася кадрова реформа щодо перевірки законності встановлення інвалідності посадовим особам державних органів, що була ініційована внаслідок викриття багатьох корупційних схем у медико-соціальних експертних комісіях. Таким чином, рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 жовтня 2024 року,

що було введеним у дію Указом Президента України №732/2024 передбачало обов'язок Офісу Генерального прокурора спільно з іншими правоохоронними органами провести повторні перевірки рішень МСЕК щодо прокурорів та за їх результатами ініціювати кадрові рішення [3]. Водночас, у межах цієї реформи десятки прокурорів, що мали статус особи з інвалідністю в наслідок війни, з дитинства або інших підстав, отримали вимоги від керівництва обласних прокуратур та/або Офісу Генеральної прокуратури на повторний медичний огляд, однак в разі неявки, посадових осіб було притягнуто до дисциплінарної відповідальності, з урахуванням звільнення з посади. З огляду на це, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів за 2025–2026 роки наголошує на тому, що межа між адекватним законним реагуванням на суспільно значущу проблему та порушенням процесуальних гарантій прокурора в даній категорії справ є вкрай розмитою.

Оскільки за даних обставин підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності виступає суцільно поведінка прокурора після отримання виклику, питання правозаконності введених реформ потребує детального аналізу. Відповідно, згідно чинного законодавства, а саме п. 5 - 6 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру» дисциплінарні провадження відкриваються через вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості, незалежності, чесності та непідкупності органів прокуратури, а також систематичне або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики. Найсуворіше стягнення, передбачається п. 3 ч. 1 ст. 49 даного закону, як звільнення з посади в органах прокуратури, водночас менш суворим є заборона на переведення чи призначення на вищу посаду строком до одного року згідно п. 2 ч. 1 ст.49 [2]. При цьому, вибір між ними Комісія обґрунтовує передбаченими критеріями ч. 3 ст.48 щодо характеру проступку, його тривалістю, наслідками для авторитету прокуратури та ступенем самої вини.

Аналізуючи дану проблему, слід зазначити, що незаконність даної реформи має декілька умовних рівнів. По-перше, контраверсійною є сама

юридична природа виклику на медичний огляд для підтвердження наявної інвалідності. Зокрема, у відповідній справі звільнення прокурора за даних обставин, заявниця зазначала, що жодних ухвал суду чи постанов слідчого про обов'язковість її явки до медичного закладу вона не отримувала, а вимоги надходили у формі листів керівництва обласної прокуратури. Водночас, Комісія не спростувала цей аргумент по суті, а натомість перенесла акцент на етичний обов'язок прокурора самостійно ініціювати підтвердження статусу з огляду на суспільний резонанс [4]. З огляду на це, ми спостерігаємо певну підміну предмета доказування, щодо обов'язку доведення правомірності чи неправомірності встановленої інвалідності, який фактично перекладається з відповідного державного органу, який ініціює перевірку, на самого прокурора, однак невиконання нічим не передбаченого обов'язку прирівнюється до дисциплінарного проступку. Таким чином, це є аналогічним тому, якби не сторона обвинувачення доводила винуватість особи, а весь тягар доказування власної невинуватості ліг на підозрюваного/обвинуваченого, при цьому відмова в доведенні, все одно тягла за собою автоматичне застосування санкцій. Внаслідок чого, виникають цілком логічні запитання, чому особа має підтверджувати підстави надання інвалідності, якщо печать на офіційних документах стоїть відповідних державних органів? Чому за умов наявності всіх необхідних підтверджуючих документів посадові особи ігнорують власні службові обов'язки, за що доречі ніяких дисциплінарних доган чи звільнень не отримують? Відколи в демократичній країні, правозаконність наданих пільг доводиться не органом, який компетентний в наданні даних гарантій для інклюзивних людей, а відповідно самими ж інклюзивними людьми?

Водночас, Комісія прямо визнає, що не володіє медичними знаннями і не оцінює обґрунтованість самого рішення МСЕК, а відповідно обвинувачення будується не на доведеному факті незаконного отримання інвалідності, а на бездіяльності прокурора протягом певного періоду [4]. Таким чином, дисциплінарна або ж в підсумку трудова санкція накладається за неявку на саму процедуру, фактична процесуальність якої в законодавстві не визначена,

водночас юридичний факт зловживання наданими посадовими обов'язками відповідних посадових осіб ігнорується.

Разом з тим, аргументи прокурорів щодо статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на повагу до приватного життя, включно з медичними даними) Комісія відхиляє з посиланням на публічний статус прокурора та легітимну мету боротьби з корупцією, не проводячи розгорнутого тесту на пропорційність втручання відповідно до практики ЄСПЛ [4]. Однак саме тест законності, легітимної мети та відповідної пропорційності визначає межі допустимого втручання в приватну сферу за статтею 8 Конвенції.

Таким чином, через повне ігнорування поняття «пропорційність» при застосуванні даного виду санкцій, в правозастосовній практиці існує необ'єктивність та непослідовність у виборі виду стягнення за подібних фактичних обставин, оскільки в одній справі за практично ідентичну поведінку — неявку на переогляд протягом кількох місяців — накладають найсуворіше стягнення у вигляді звільнення[1]. Однак в іншій, за аналогічних обставин без обґрунтованих причин застосовується істотно м'якше покарання, зокрема обмеження кар'єрних можливостей на рік[4]. Комісія дану непропорційність пояснює повним визнанням провини та щирим каяттям на засіданні, однак така самовільна дискреція фактично створює високий ризик існування корупції та свавілля в застосуванні найсуворіших стягнень.

Окремої уваги в аналізі даної проблематики заслуговує воєнний контекст даної реформи. Зокрема, частина прокурорів обґрунтовувала власну неявку на стаціонарне обстеження до міста Дніпра небезпекою пересування в умовах активних бойових дій та обстрілів, однак Комісія відхилила такі пояснення формальним посиланням на перелік територій, затверджений Міністерством з питань реінтеграції, який не включає Дніпро до зони бойових дій [4]. Таким чином, за даних обставин спостерігаємо тотальне ігнорування реального ризику для життя і здоров'я, що є пов'язані із поїздками в даному регіоні в умовах повітряних тривог. З огляду на це, виникає потреба у доопрацюванні законодавчо закріплених гарантій для прокурорів, що на певний проміжок часу

можуть бути об'єктивно позбавлені можливості вчасно виконати вимогу через обставини воєнного стану, що не є залежними від них. Так, наприклад, важливо додати право на дистанційне надання відповідної медичної документації або ж перенесення строків без ризику кваліфікації даної затримки як ухилення від виконання даної вимоги та етичного проступку.

Отже, реформа звільнення прокурорів з підстав, пов'язаних із непідтвердженням раніше наданої інвалідності, є незаконною в контексті того, що доводиться не самий факт неправомірного набуття статусу особи з інвалідністю, а фактичне невиконання процесуально неврегульованого обов'язку пройти повторний медичний огляд без встановлення чіткої нормативної процедури. Відсутність належної пропорційності в застосуванні санкцій та ненадання процесуальних гарантій, формує існування великих корупційних ризиків та надмірних дискреційних повноважень. З огляду на вищезазначене, усунення даної прогалини потребує комбінованого підходу з урахуванням внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо законодавчого формування визначення поняття «виклик», форми виклику, розумних строків, підстав для відстрочення з урахуванням воєнного стану та пропорційності стягнення, а також посилення контролю за діяльністю відповідних Комісій як державних органів на яких фактично лежить обов'язок доказування підтвердження або ж спростування наданої інвалідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. На Івано-Франківщині звільнили прокурора, який отримував пенсію по інвалідності 7 років. SUD.UA. 2026. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/363400-v-ivano-frankovskoy-oblasti-uvolili-prokurora-kotoryy-poluchal-pensiyu-po-invalidnosti-7-let> (дата звернення 07.09.2026).

2. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 07.09.2026).

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 жовтня 2024 року «Щодо протидії корупційним та іншим правопорушенням під час встановлення інвалідності посадовим особам державних органів» : Указ

Президента України від 22.10.2024 р. № 732/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/732/2024> (дата звернення 07.09.2026).

4. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів у справі «Про накладення дисциплінарного стягнення на прокурора відділу протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах Черкаської обласної прокуратури Кругляк Н.М.» № 471дп-25 від 09.10.2025 р. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2025/10/9/5597> (дата звернення 07.09.2026).

Ключові слова: правозаконність, звільнення прокурора, реформа, інвалідність, тягар доказування, корупційні ризики.

Key words: lawfulness, dismissal of a prosecutor, reform, disability, burden of proof, corruption risks.

Завальнюк Сергій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права*

DOI:

ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЯК НАПРЯМ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ У СФЕРІ МЕДІАЦІЇ

Правова інноватика відкриває можливість переосмислити прогалини в цивільному законодавстві як проблему, розв’язання якої потребує юридичної творчості. Виявлення неврегульованої ситуації ставить перед правником завдання визначити спосіб захисту інтересів її учасників та обґрунтувати придатність нового рішення до практичного використання. Особливо виразно ця потреба постає у сфері медіації, де результат залежить від здатності сторін виробити індивідуальну домовленість. Вважаємо, що дослідження прогалин має охоплювати весь процес формування інновації: від встановлення нормативної недостатності до оцінювання наслідків запропонованого регулювання.

Прогалинність цивільного законодавства зумовлена розвитком суспільних відносин та недоліками юридичної техніки. При цьому необхідно

Лисик Максим Анатолійович	
ПРАВОЗАКОННІСТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРОКУРОРІВ ЗА НЕПІДТВЕРДЖЕННЯ ІНВАЛІДНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	141
Завальнюк Сергій Володимирович	
ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЯК НАПРЯМ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ У СФЕРІ МЕДІАЦІЇ.....	146
Подольан Юлія Олександрівна	
«ЗАВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ» ЯК ПОЗАПРАВОВА КОНСТРУКЦІЯ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕНОСТІ ОЗНАК ОБ’ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 191 КК УКРАЇНИ.....	151
Савчук Вадим Степанович	
СУДОВЕ ЗАСІДАННЯ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦВ’ЯЗКУ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗАНЬ	157
Хмельницький Богдан Станіславович	
ВІД АБСОЛЮТНОСТІ ПРАВА ДО КОНЦЕПЦІЇ ДОПУСТИМИХ ОБМЕЖЕНЬ: ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ.....	161
Мастістий Ілля Андрійович	
ПРАВОВА ДОКТРИНА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	166
Бочкала Роман Олександрович	
ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ	172
Рудницький Юлій Ігорович	
ПРАВО НОРМОТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ В МІСЦЕВІЙ РАДІ: КОЛО СУБ’ЄКТІВ І ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ	178
Кучеренко Денис Сергійович	
ПОНЯТІЙНО-ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ У ДАВНЬОМУ РИМІ: МИСТЕЦТВО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ.....	183
Шенцева Ольга Петрівна	
СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНДУСЬКОГО ПРАВА	188
СЕКЦІЯ 3. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	193
Батанов Олександр Васильович	
ТРАДИЦІЇ У МУНІЦИПАЛЬНОМУ ПРАВІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ У ФОКУСІ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Ю. М. ОБОРОТОВА	193
Іванченко Ольга Миколаївна	
ДЕРЖАВНА ВЛАДА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ.....	204
Ковбасюк Степан Валерійович	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ В ДОСЛІДЖЕННІ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ.....	211